

Nr 60.

Av herr **Andersson** i Malmö m. fl., om viss ändring i 19 § lagen om folkpensionering.

Folkpensioneringslagens § 19 handlar om pensionsdistrikten och har följande lydelse:

»Varje socken å landet samt varje stad ävensom varje köping, som utgör egen kommun, bildar ett pensionsdistrikt.

Hava två eller flera socknar på landet gemensam kommunalförvaltning, skola de samfällt utgöra ett pensionsdistrikt.

Där på grund av kommuns vidsträckthet eller folkmängd eller andra förhållanden så prövas lämpligt, må kommun fördelas i två eller flera pensionsdistrikt. Likaså må, där så med hänsyn till föreliggande förhållanden prövas lämpligt, två eller flera kommuner sammanslås till ett pensionsdistrikt. Beslut om sådan fördelning eller sammanslagning ävensom om upphävande eller förändring därav fattas å landet av kommunalstämma och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga.

Beslutet skall underställas Konungens befallningshavande, som äger att detsamma antingen oförändrat fastställa eller ock på anförda skäl ogilla.

Fråga om fördelning eller sammanslagning av pensionsdistrikt må även väckas av Konungens befallningshavande och skall därvid i övrigt förfaras på sätt här ovan är sagt.»

Fråga har uppstått huruvida en stad, oavsett folkmängdens storlek, äger att utgöra ett enda pensionsdistrikt. Utgående från att så var fallet beslöto stadsfullmäktige i Malmö den 1 juli 1933, att staden, som är indelad i fem pensionsdistrikt, skulle från och med år 1939 utgöra ett enda pensionsdistrikt. Stadsfullmäktige ansågo för sin del att praktiska och organisatoriska skäl talade för detta. Länsstyrelsen i Malmöhus län avlog emellertid stadsfullmäktiges hemställan om fastställelse av nämnda beslut, under framhållande av att beslutet »med hänsyn till bestämmelserna i folkpensioneringslagen och utfärdade föreskrifter rörande pensionsnämndsarbetets bedrivande under nuvarande förhållanden icke kan anses ändamålsenligt».

I besvär hos Kungl. Maj:t yrkade stadsfullmäktige att fullmäktiges beslut måtte fastställas. I anledning härav hade Kungl. Maj:t infordrat yttranden från länsstyrelsen, pensionsstyrelsen och socialvårdskommittén. I resolution den 29 september 1939 lämnade Kungl. Maj:t stadsfullmäktiges framställning utan bifall. Härigenom har genom prejudikat fastställts, att en kommun av Malmö stads storlek inte äger rätt att utgöra ett enda pensionsdistrikt, med den lydelse ifrågavarande bestämmelser i lagen om folkpensionering ha.

För bedömning av denna fråga kan det vara av intresse att taga del av

ovannämnda till Kungl. Maj:t inkomna yttranden. I yttrande den 17 mars 1939 framhöll länsstyrelsen i Malmöhus län bl. a., att Malmö stad utan tvivel tillhör den grupp av kommuner, som enligt pensionslagens mening bör uppdelas i olika pensionsdistrikt. Länsstyrelsen framhöll därjämte följande: »Vid lagens tillkomst inskräptes särskilt vikten av att allmänheten icke på något sätt skulle bibringas den uppfattningen, att tilläggs pensionerna vore en form av fattigvårdsunderstöd, utan att grundvalen för desamma utgjorde en klar medborgerlig rätt. Det kan vara fara värt, att detta syfte blir undanskymt, om undersökningsarbetet överlämnas åt särskilt anställda helavlönade tjänstemän, som komma att få en med våra fattigvårdsinspektörer likartad ställning. Det är uppenbart en helt annan sak, om denna undersökning på ett hänsynsfullt och diskretionärt sätt och med personlig insats handhaves av nämndsledamöterna själva, så som nu sker. Den faran ligger även nära till hands, att nämndens behandling av pensionsärendena komme att bliva rent schablonmässig. När ledamöterna i denna enda nämnd skulle sammanträda, blev det så gott som endast att erhålla del av de slutsatser, vartill tjänstemannen kommit, ty någon ingående kännedom om de enskilda fallen skulle ledamöterna omöjligen ha hunnit skaffa sig.»

I sitt yttrande den 7 juni 1939 erinrade pensionsstyrelsen om att flera av landets städer uppdelats i olika pensionsdistrikt. Med hänsyn till de faktiska förhållanden som sålunda bestå och med instämmande i länsstyrelsens yttrande yrkade pensionsstyrelsen, att besvären måtte lämnas utan bifall.

Socialvårdskommitténs yttrande av den 28 augusti 1939 hade väsentligen följande innehåll: »Enligt socialvårdskommitténs uppfattning synes utvecklingen, såväl i vad angår pensionsnämndsverksamheten som beträffande socialvårdsarbetet i allmänhet, gå mot en viss centralisering och rationalisering av verksamheten. I enlighet härmed överväger man inom kommittén, ehuru något definitivt ställningstagande ännu icke skett, att föreslå en mera centraliserad organisationsform för det socialvårdande arbetet. Det lärer sålunda icke vara obefogat att påstå, att den av Malmö stadsfullmäktige beslutade organisationen av pensionsnämndsverksamheten ligger i linje med den allmänna utvecklingen på förevarande område.

I detta sammanhang torde även få framhållas, att den i ärendet framförda synpunkten om decentraliseringens betydelse för den personliga kännedomen om klientelet synes vara överskattad. Med hänsyn till det stora invånarantalet per pensionsdistrikt ävensom till den i allmänhet livliga flyttningen mellan olika distrikt lärer det nämligen, vad Malmö angår, vara ur anförda synpunkt skäligen likgiltigt vilkendera organisationsformen som tillämpas; i intetdera fallet torde den personliga kännedomen om klientelet vara av någon ingående art.

Det torde slutligen icke böra bortses ifrån att, därest den beslutade organisationen genomföres och finge vara i tillämpning någon tid, vissa erfarenheter skulle kunna vinnas, som kunde bliva av värde vid det slutliga ställningstagandet till frågan om socialvårdens organisation i riket.

Enligt kommitténs mening förefinnas knappast några avgörande skäl mot den av stadsfullmäktige beslutade omorganisationen. I allt fall kan kommittén icke finna, att sådana skäl föreligga av den styrka, att de giva statsmakterna anledning att gå emot en kommun, som själv önskar att få pröva en ny organisationsform på förevarande område.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner sig socialvårdskommittén böra tillstyrka bifall till de av Malmö stad över länsstyrelsens i ifrågavarande resolution anförda besvären.»

Ordföranden, landshövding Bernhard Eriksson, har reserverat sig emot kommitténs beslut, under framhållande av att det vore olämpligt att skrida till en så genomgripande omläggning av pensionsnämndsverksamheten i Malmö, som den av stadsfullmäktige beslutade, då hela frågan om socialvårdens organisation är under utredning och omprövning.

Undertecknade anse för sin del den synpunkten i största möjliga grad böra beaktas, såväl i denna sak som i liknande kommunala frågor, att de förtroendevalda representanterna böra komma i personlig kontakt med de personer det gäller, beträffande ifrågavarande kommunala förvaltning. Men i detta fallet, såväl som på många andra kommunala områden, torde det inte vara möjligt att erhålla ingående personkännedom, beträffande i varje fall landets större eller medelstora städer. Den kommunala förvaltningen rationaliseras och centraliseras, och detta är även fallet med socialvården. I många fall kan den kontroll, som det ankommer på pensionsnämnd att utöva, bättre organiseras och effektiviseras, om den för hela staden ledes och bedrivs från endast ett håll med hjälp av tjänstemän, som så småningom genom sitt arbete förvärva ingående kännedom om såväl en stor del av den allmänhet, varom fråga är, som om kontrollsystemet.

Vi vilja instämma i förut relaterade yttrande av socialvårdskommittén. Kommunerna böra äga frihet att ordna denna sak på det för kommunen mest praktiska sättet. Lagen bör inte verka hindrande på utvecklingen. Intet tvång från statens sida i fråga om användandet av något visst system. Utan kommunerna böra äga rätt att besluta, med hänsyn till rådande förhållanden inom vederbörande kommun i varje särskilt fall. Denna fråga är en kommunal förvaltningsfråga och ingenting annat. Det system som väljes bör även vara det bästa, med hänsyn till de medborgare som skola hjälpas. Ingen skillnad och ingen olikartad behandling inom en kommuns olika delar böra förekomma.

Det är riktigt, som länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller, att allmänheten icke skall bibringas den uppfattningen, att tilläggs pensionen utgör en form av fattigvård. Men detta är knappast en fråga där antalet pensionsdistrikt har någon betydelse. Vilken organisationsform som än väljes, får inte karaktären av fattigvård ifrågakomma.

Vi vilja hemställa att riksdagen fattar beslut av sådan innebörd, att kommun äger rätt att utgöra ett enda pensionsdistrikt, oavsett folkmängden, om kommunen så beslutar. Lämpligast torde måhända vara att en ändring göres i pensionslagens § 19. Fjärde stycket i nämnda paragraf har följande

lydelse: »Beslutet skall underställas Konungens befallningshavande, som äger att detsamma antingen oförändrat fastställa eller ock på anförda skäl ogilla.» Vi föreslå att detta stycke utgår och ersättes med följande: »Beslutet skall anmälas till Konungens befallningshavande.» Skulle utskottet finna annan åtgärd lämpligare i samma syfte, bör denna komma under omprövning.

Undertecknade hemställa,

att riksdagen beslutar vidtaga den ändring i § 19 i lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering, att fjärde stycket: »Beslut skall underställas — — — anförda skäl ogilla», utgår, och i stället införes en bestämmelse av följande lydelse: »Beslutet skall anmälas till Konungens befallningshavande.»

Stockholm den 20 januari 1940.

Olof Andersson,
Malmö.

Anders Paulsen.

Allan Vougt.

Carl Lovén.

Erik Hagberg.
